

Dödsbudskapet skedde nog inte av någon
stärskild person som hade det till syfta.
Vanligen spordes det man och man emellan här
det på i ringt. Till långt bort boende släkting-
ar gick någon av husets yngre medlemmar
och underrättade om dödsfallet på samma
gång de ~~underrättade~~ ~~sporde~~ till begravningen
Antingen det skedde muntligt eller de fick
hålla begravningsbillett. Först på 1890-talet
börjades med begravningsbilletter även då
var det långt ifrån allmän sed. Det hade
dock dövt budet till begravning efter
någon högtstående person skriftligt.
Jag har bland min morfars papper sett inbri-
dan till begravning efter en körmans i Bra-
stad och efter kyrkoherden det var nog redan
på 60-talet men de boro handskrivna på ett
mycket fint papper utan stort kantz.

De första här gagnade begravningsbil-
letterna var också handskrivna på svart
kantade billetter. Sedan fanns det billetter
att så köpa med en del tryckt och så till
att fylla namnet och dylikt. Tillkänna-
givande i tidningarna börjades med på
1890 talet men inte allmänt. De som hade
flaggstång och flagga, flaggade väl på halv-
stäng vid stora tillfälle, men det var sällsynt.
Med flaggstång ute på byggen, det var
endast sjökaptenerna som hade flaggstång.
Det var först på 1900 talet att det börjades
med flaggstång, först på offentliga bygga-
der skolor o. d. l. Till bevarning hölls
ganska allmänna lästäm fört och främt och
den räknades rätt långt ut även om de inte för-
ut hade haft så mycket umgänge. På hela
bydaget för öfrigt alla som varit något med
den döde att göra.

2/
Den döde Först efter dödsfallet lästes en
passande bön eller psalm eller och "Fader vår"
om det skulle vara någon särskild utseende
att tillsluta ögonen. Och jag inte på ögon-
locken lades en tung peng eller en träkrona.
Under hakan lades en psalmbok eller bibel
för att tillsluta munnen. Tvättning och
avdragning av kläderna samt dydra på
skulle företagas innan kroppen blev kall
och styf. kroppen skulle ligga i rätt läge
Sedan lades ett lakan på ett stort slagbord
eller något annat jämnt bräde i bäst på
annat kunde lock till en träsoffa användas
på lakanet lades liket och det stöptes in där.
Under huvudet lades en kudde så att inte
huvudet låg bak över. Över ansiktet lades en
duk, så fick det ligga tills det lades i kistan.
För liklukten sattes in en stor kistel med friskt
i botten där lades grönt ene. Bytes ett par gånger dagligen.

3/

ACC. N:R M. 11076:4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Det var en fro förr att "det hjälpte mot erem
e. h. d. att tvätta det angripna stället med lik-
botten", därför de ibland lät det botten bari li-
ket blivit tvättat stå en dag ifall det skul-
le komma någon som ville tvätta sig i det.
De kläder bari den döde legat bäddas i flera
dagar kälst i doten, halmen om de legat på
dylik brändes bälur.

Oven ring skedde förhålls möjligt när kistan
anlänst när inte det fanns färdiga kistor att kö-
pa utan att en snickare skulle göra dem kun-
de det ju dröja ett par dar. De fanns det ju inte
källre färdiga liksom ringar, utan de syddes
hemma av någon som hade bana till det, utan
något färdigt tyg. Här i Rousens en som kalla-
des "Skreddar Anna" som alltid brukade kläda
liken, har jag hört berättas. Hon bar alltid även
utom socknen, och stälvörken på begrav-
ningen

Det förekom nog att det lagts undan kläder
vard de skulle ligga när de oro döda jag har
hört gamla säga "detska bara min jorabark"
eller skjorta. Det var nog inte vanligt att de
lades i kistan fullt påklädda, men en och
annan gång lär det ha förekommit.
Gamla kvinnor som alltid brukat klut om huser
det hade det också som lik, men att det bru-
kats även för män har jag inte hört. En död
lades i kistan som i en säng med kudde
under huvudet, lakan och ett vitt täcke på
täcket lades några myrtenkvistar eller annat
grönt eller blommor. Stumera köpes ju alltså
kista och klädsel och beverandören ligger
likt i kistan och kläder kista och lik.
En enda gång har jag hört ontalas att en flicka
kläts som brud, därom sedan vitt sötterna
bundets ihop eller något annat gjorts för att inte

hvar skulle gå igen har jag inte hört men
om en kvinna dog i barnsäng eller innan
hon blivit förlöst skulle det läggas sak och
bindor och döpningsför barnet i kistan, eljest
fick inte modern ro i graven.

Enkammarer, till det utvaldes det rum som
anvågs passa bäst och om möjligt kunde
så bli övert sedan under gästbuden.
Men det var inte ofta att lägenheten var så
stor. För rummet inte för stort kläddes hela
rummet med vitt ägg, lakan c. l. d. och på
det sattes här och där små gröna kvistar av
gran eller buxbom. Fanns inte plats inom hus
kläddes en logg helt med grönt, en eller gran.
Ett altare av enlåg byrå överklädd med vitt
fram till den dödes initialer antingen av myr
teknikvistar eller utklipp av svart papper. Jag
har även sett kors o ringas m. m. utklippta

6/ av svart papper, fäst på det vita. Öppna
på altaret låg en bibel och många ljus om
det sänds gott om ljusstakar samt blommor.
Fackra krukväxter ställdes också kring kistan.
Ljusen skulle brinna från det öster ut kommo
till liket var utburet. Det har förekommit för
lång tid tillbaka att de sprungit kring dagen
före begravningen och skulle se lik. Då trakt
rades de bål också med något vinö kakor eld.
Likkaka. Har jag aldrig hört talas om att det brukas
Kistan var den hemmagjord var det nog inte
Många utsirnader på den den var svart målad
och bestrodd med något som gjorde den röd
i färgen och inte bland. I vad den kläddes
den med vitt tyg, i kanten rubbades fast ett
småveckat svart tunt tyg som var bestrodd
med små blanka stjärnor, som hängde ner
över kistan och dölde den, finare var med

7
Svart kläde men blev ju naturligtvis mycket
dyrare. På senare år fanns det att få köpa en
kort bit skrivare till att skriva fast locket med
förent spikade locket på, av den som gjort kistan.
Jag minns en gång när jag var barn, en gammal troje-
närinna som varit i släkten i många år skulle be-
gravas när de skulle lägga locket på blev det något
krångel. Då de måste ta ut spiken igen och spika på
gånger jag blev så rädd att jag sprang därifrån jag tro-
tte så barn jag var att det var hemskt. Att det skul-
le läggas något i kistan har jag inte hört, lika så
är det väl invidigt om deras ringar eller smyck
en skola följa med i graven. De flesta tar dem nog, av-
slutningen på 1900 talet blev det likkistad för både
i Båstad och Greve och därmed blev det slut
med de hemmagjorda likkistorna, där tillkan-
de hölls också färdiga likklädselar. Numera
är det begravningsföretag i Torshov vilken
ordnar om det hela.

Likbärstågon dylik har jag inte hört omtalas
Men innan de började att bära liken till kyrkan
buro de på stänger fyra runda stänger
bundos ihop två därmed bar på kistan skulle
stå ~~därom~~ två där uppe baren mellan kistan,
hängde svart att deklara isannerhet som jag
aldrig har sett det. De bundos ihop med tre-
da linnebindlar ganska långa, "kallede lik-
hängklä" dylika användes vid de områdena att
ta under kistan att bära ut, i släppet för
de svarta bäckkläden som numera användes
vilka tillhöra liksagney. Bärarna buro liken
på albarna, de översta stängerna vilade på
bärarnas axlar. Det var endast själspillingar
som kördes till graven, eller forslades till anato-
misalen i Lund. För dem fick inte ringas själar
ringning eller begravning. De begro-
vos i ett hörn på kyrkogården för sig själva,

Prästen bar där och jordfäste liket och läste en
bön, men ingen sång och ingen ringning,
de närmast börjande stannade nog också hem
med sin stora sorg. En gammal man hade
bett att han skulle bli kyrkostyrman
och inte förslas som en prästspilling.

Stans egen son hade hängt sig och det hade
gripet honom så hårt så han glömdet inte.
Väghängkläm ägdes av någon privat person
och lånades bort utan ersättning, de bodde hem
värt hällinne, och starka, de som ägt dylika
har nu sytt om dem till handdukar.

Likbagn När de finge bagnar på vilka likkisten
kunde stå utan att bli för mycket skum-
rade börjades att köra liken till kyrkogården
antar att det var i början på 1700-talet. Men som
sagt, var det många som inte ville köra, men det
var ju bäst att få bärare isgnerhet när det

ibland kunde bara en hel mil. När det kunde
gå för sig på annat sätt. Sagen kläddes med
grönt glän eller en på vilka kistan placerades
i Bäckad. ginge de likvagn i början på 80 talet
i Torekov något senare, och de båda ginge då i
lån mot betalning, men det var inte allmänt
inte bara för betalningens skull. Men den skulle
le hämtas och forslas tillbaka det var besvär.
I Västra Årarp skaffade de likvagn 1900 och
den lånades mycket oftare, det var ju närmare
i Torv ginge vi inte likvagn förrän 1926 men
så är den också den backaste, det var Torv
sparbank som skänkte den jämte prebster.
En del personer ville ha sina egna hästar och
egen vagn som likskjut. Numera har enskilda
personer hästar att köra likvagnen med och har
har hand om alla likskjut. Likhil finns
inte närmare än Ängelholm, där på kan den för-
pyras.

Uttärdstäl Något riktigt tal hålles inte, men det kan ju hända att någon person läser "Fader vår" är prästen närvarande läser han en bön, en eller ett par psalmer bjuges alltid innan locket pålägges. Salmen bjuges av de närmast sörjande.

Uttärd. Liktan bäres vanligen med fötterna före, ut dels därför att det anses vara rätt sättet, dels för att det är lättaste delen på kistan och går bättre att bära så. Någon av de andra frågorna har jag aldrig hört upptagas.

Begravningsprocession före likvagnen åter eller går de som skola prestabera, är det endast en kortare tåg, gå de sex bärarna vid sidan av likvagnen, vid varje sida två gå och två prestaberna före likvagnen. Närmast efter likvagnen åka de närmast sörjande därefter i tur ordning efter huru nära de voro till.

19/

ACC. NR M. 11076:13.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Förr var det mycket noga räknat huru de körde i likprocession, och det fanns de som kunde bli förnärmade, om det var någon som körde före den plats de ansåg sig vara berättigade till. Numera räknas det inte så noga och vid de flesta begravningar nu, ha endast de närmast sörjande körtliket upp till gravkapellet på förhand, och gästerna möta först upp vid kyrkan. Det långt från hemmet bjöds då på kaffe och lödriskringar antingen i "Hörbackä" U F-föreningens lokal eller "Brärehall" Ungboens barns lokal, både i närheten av kyrkan. Men en hel del vill ändå hålla lite på det gamla sedererna och bjuda middag efteråt i hemmet eller om begravningen är mycket stor, på hotell. Nu finns prästaver, två långa svarta florschangda stänger med ett vitt crucifix i toppen, tillhörande likvagnen, men även innan det

fanns prästver, gingo ~~ändå~~ ^{ändå} ett par
äldre föreprocessionen som prästberande
det var bruk för alla även från älderdoms-
met. Det har alltid brukats nu så långt jag
minns ha prästverna gått i bredd före liket
men för längre tid tillbaka brukades visst
att en gick före och prästverade för liket, och
det skulle vara en närstående till liket antingen
en släkt eller nära god vän. Den andre gick
efter kistan och prästverade för processio-
nen, det kunde vara en äldre bysman eller
någon eljest anedd man. De flesta församling-
ar nu ha ju fanor vid begravningar går
fanbärare framför prästverna. Skott det
burets något gråkör i begravningståget
har jag aldrig hört om talats ej heller att
det gått någon före och spjungen eller några
ledda gråkörkor.

121
Kukonst till kyrkan. För var det endast s.k.
bättre folk som jordfästes i kyrkan andra
jordfästes vid graven där präst och klockare
håller åt att sjunga psalmerna om de först
gått före processionen. Men jag inte säga,
själv mins jag det inte och det är ingen
annan heller som mins det. Efter 1898 försig-
går alla jordfästningar i kyrkan. Prästerna
lade sig emot att i höld och båt stå på kyrko-
gården att förrätta jordfästning. Det var ordi-
narie kard med 2 hr för klockaren vid begräv-
ningar, för det skulle han resa från Båstad
till Hous sjunga och spela vid jordfästningen,
det har varit litet till 5 hr nu, det finns ju väl
situerade som tillägger en extra slant.
ett självopplingars lik lyfts över kyrkomuren
har jag hört, men ordaken bet jag inte, men att
begravningsföljet gått runt kyrkan har jag inte
hört.

15/
Vid inträdet i kyrkan gällde samma ord-
ning, naturligtvis först de härmarstörjande
därefter släkt och bänner. Man och hustru
gingo i sällskap, och de ensamma gingo först
kvinnorna och sist männen.

Jordfästning Det har inte varit någon bestämd
dag att begravning ska ske den där vilken
dag som man passade samtliga de sörjande
och prästen. Altarfjärnt förrättas ibland
inte alltid, men somliga präster brukade förrätta
altarfjärnt för alla lika utan att skilnad vilket
egentligen är det rätta, inför de döda är ju
alla lika. Jordfästning i kyrkan är avgiftsfri.
Tänner till den döde hade brukat kläda kyrkan
till begravning med grönt och blommor, och
hängt för dödsten samt bekosta ljus i kronor
och på altaret. Rönne kyrka har alltid brukat
bara klädd till begravning såväl som andra högtider.

16
Nu finns så många vackra antependium båd
för glädje och sorg tillhöriga kyrkan att ingen
annan klädsel behövs än att sätta in några
blommor och det ställer kyrkobokföraren
om på begäran. Före jordfästningen håller prä-
sten ett kort tal, någon annan likpredikan
brukas inte, utom när kyrkoherden i försam-
lingen är död, om det är från altaret eller pre-
dikstolen kommer jag inte ihåg. Tillhöriga och
känner bruka hålla tal efter jordfästningen
är det kallt och rusligt göres det inne i kyrkan
eljest ~~vid~~ ~~graven~~ graven med kransnedlägg-
ning, det har varit sed så långt jag minns. Men
jag tror inte det varit ett gammalt bruk. Förr bru-
kade domliga taga med skyffeln lite mull och
kasta i graven när de sade några ord. Det brukas
alltid att sjunga ett psalmsvers eller någon begrav-
ningshymn vid graven efter kransnedläggningen

17/
En ovanlig begravning i Loo minns jag fort
jag var bara barn då 8 år. Han tillhörde Roufs
bless son till sjökapten Bron Paulson bad han
och hans fru tillhörde Roufs gamla kaptens adel,
Jensen Dahl, var borta och hade plats, inspektör på en
stor gård, och var förlovad och brölloppet var bestämt.
Så blev han sjuk och måste resa hem sjukdomen
var galopperande lung och Fästmon kom dit för
att så bara höss in dötman så länge han var i
livet genom sörg och baka blev hon också sjuk
och fick en häftig och svår magsjukdom, antag-
ligen blindtarmsinflammation som de då inte hade
reda på, hon dog först, dagen efter dog han. De ble-
vo begravda i samma grav, det var en massa folk
vid begravningen kyrkan var aldeles full, så
barn fick hålla sig utanför. Vid kyrkogårds-
grunden var det en äreport av grönt kring vil-
ken var snodd ett band av sörgkräpp.

Slade vi barn inte kunnat tränga oss i kyrkan
så skulle vi istället se huru det såg ut utanför.
I från landsvägen och över hela kyrkobacken
vilken är ganska lång, var hela vägen tätt bestrodd
med tindhakat enris fram till kyrkodörrarna
troligtvis inne i kyrkan också, och därifrån till
den stora breda graven vilken var helt klädd med
granris. Sedan fäthade vi porto i närheten av kyr-
kodörren för att åtminstone få se här de gingo ut.
Först kommo två prestaver före hans svarta kista,
efter hans kista kommo två långa ståtliga
glickor i 20-årsaldern vilka boro klädda i
svarta klänningar långa vita förkläden och
bring halven vita snittkragar med breda fällor
barkurade med håret löst utslaget endast bundet
ihop med ett svart band. De prestaverade för hennes
vita kista, därefter de dörfjande och alltförigt
folk så då fick barn hålla sig undan.

19/

ACC. N:R M. 11076:20.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Den ena av de prästerverande flickorna bar krusin till fästmannen, hon har sedan omtalaten del detaljer från begravningen. Bland annat kommo spjälta begravningardagen ett par skjutbar med folk som ville ~~se~~ ^{liken} de fingo också se dem. Men det var bra när gången vid ett berg tillfälle. Han var klädd som brudgum med frack och vita bält baxor och skor på fötterna. Hon var klädd i den klädning hon skulle ha som brud, vitt bälte, krona och slöja samt en reslike bukett i handen och vita skor, i ena handen hade hon sin psalmbok. Här i Loo har det varit bruk att de som ha sorg förbliva sittande vid gudstjänsterna. När andra folket reber sig upp. Det skall väl vara betecknande för att deras sorg är så stor att de inte orkar stå, därmed fortsätter de hela sorgåret ut, men det är en sed som förbinner mer och mer. Nu är det sällan man ser det.

20/
Själaringning utfördes dagen efter döds-
fallet. Nu är det kyrkovaktmästaren som ringe
själaringning. Men bär det ett par av släk-
tingar eller grannar vilka också grävde
graven. Det är ingen skillnad på ringningen
om det är man eller kvinna. Men för barn ringes
endast med en klocka, Men ringes lika länge
för alla omkring 20 minuter.

Begravningsringning utföres av samma per-
soner som själaringningen. När de själva ring-
de bär det ingen avgift för klockorna. Nu får
kyrkogårdsvaktmästaren betalt för ringning
och grävning. Vid begravning börjar det att ringa
när de se processionen på en viss plats. Med
beräkning på att det tar 1/2 timma till de hinna
fram och in i kyrkan. När begravningsakten
är slut i kyrkan ringes det när de gå ut ur
kyrkan och bär liket till graven. När liket är

21/
gravvatt tydnar klockorna en stund, för
att åter börja ringa när folket går från graven.
Tacksägelsebegravning förekommer inte här, och
nu är det ingen annan tacksägelse än det
säges ifrån att personen avlidit och åldern.
Men förr gjordes tacksägelsepredikan, och
den kunde vara ganska lång, har i gamla
papper sett dylika predikningar.

Efter frid. Från kyrkan kör likföljet ganska
fört hem, nu i omvänd ordning så att de som
skötte sist till kyrkan kör först hem och de
blöjande komma sist hem.

Begravningskalas förr i tiden bad stora
och långa, det var traktering både före och
efter begravningen. Släkten räknades långt
ut och alla skulle bjudas även om de inte
förr haft umgänge, och då hela byalaget.
Täldre tider var det först frukost och kaffe

99/
med bröd, sedan vin och kakor. Dylika bar
det gott om, alla hade ju kakor med sig och det
gällde ju att alla blevo beröerade. De bar nog
i vilken ordning förningen bjöds, före begrav-
ningen kunde bjudas av deras förning som det
nte bar så nog med, t. ex yngre matmödras eller
byns folks, men till middag skulle de mest an-
seddas av släkten eller gamlas kakor fram.
Efter hemkomsten från kyrkan bar det stor mid-
dag med allehanda maträtter, det kunde nog
behövas, ty bar det långt från kyrkan borgarhuset
till kyrkan kunde det dra långt ut på em innan
de nådde dit igen, så middagen började sällan
före kl. 5 om. Många av gästerna hade kanske kört
en hel mil på morgonen till borgarhuset.
Sedan en stund efter middagen blev det kaffe
med en massa kakor och skrift till karlarna.
Senare serverades vin och kakor igen samt föddis.

Toland blev det smörgårdsbord igen innan
 de åtskildes, med vin och kakor efteråt så
 kl kunde hinna bli en ^{en} annan begravning
 var slut. Och alla tiggare skulle ha sin del
 av frakteringen, det var flera stycken som sitta
 i sorten och väntade på att liksöket skulle ge
 sig av, ty innan blev det inte tid att tänka på
 tiggarna. Det blev de hemmarörande som finge
 se efter att tiggarna finge sin del, då det inte
 blev klago mål efteråt. Efter en dylik stor be-
 gravning blev kalas ett par dagar efteråt fört
 skulle en del gamla tjänare och arbetsfolk
 dit på middag och sist skulle hela betjeningen
 ha sin fäst. Sådana stora begravningskalas
 var inte så vanliga i senare tid, jag har inte varit
 med på mera än ett och det var på min morfars be-
 gravning 1895, han hade vänt i från att efter honom
 skulle det bara en riktig gammaldags begravning
 där var över 100 personer, och in mot 30 skjutur till kyrkan

och alla skulle få rikligt med mat.
Förr ansågs det bara skam att inte ta till begrav-
ning när de blevo brudna, det var väl i den tiden
att de skulle bära liken till kyrkan. Mor täl-
de om att en gång voro hennes föräldrar brudna
på två begravningar på en gång, då hade mor-
far o mormor taget till den närmsta släktstugan
och mor och en morbrödersna på andra begravning-
en. Där bar bål sorgen inte stor, ty där hade
stämmningen varit rätt så hög till på kvällen,
skålarisor hade spingits i mängd men dans
eller kortspel hade inte förekommit.
Numera äro de begravningskalasen bortlagda och
händer inte ofta att det begravningsmiddag,
och nu firas de inte i hemmet en, som förut
ontalats, och är samling i hemmet är fraktering
före begravningen, och processionen upplöses
vid graven.

Kyrkogården är inhägnad med en stenmur. Här i Hofs är just inte någon indelad ordning på kyrkogården och gravplatserna äro fria och inte inköpta. Ofte snart får väl kyrkogården utvidgas ty här öfver plats, då blir väl en annan förordning. I Järta Rång har kyrkogården näst utvidgas två gånger, den sist planlagda kyrkogården är ännu inte invigd. De mest vanliga träden på kyrkogårdarna är alm, hängpil och fjå.

Här i Hofs är så stenbundet att de flesta gravar sprängas med dynamit och grävningen för att numera av kyrkogårdens baktomästare de som de möjligen kunna finna lägga ned i graven igen. Taktmästaren kläder graben med gränis som man själv måste skuffa om man önskar graven klädd, han igen ökyfflar också graven och lägger bransarna på kullen. För det hela tar

26/
han betalt efteråt för allt hans begrav-
För när de själva skötte ringningen finge
de också gräva graven, och då fick begrav-
ningsgästerna skuffla igen den innan de gingo.
När det skulle inläggas bårmedning i Roufs kyrka
funno de vid utgrävningen framme vid altaret
måla högar av ben. Det bars ut flera korgar fulla, det
blev grävt en särskild grav till dem där de lades,
en söndag efter gudtjänsten var där samling vid graven
kyrkoherden läste ett par böner och det sjöngs en psalm.
Det antogs att de blivit funna när kyrkan byggdes
1839 och då nerlagda under golvet framme vid altaret.
På platsen hade förr varit kyrkogård.
Gravvårdar för dessa finnes många olika slag, höga
och låga och medelmåttiga, för barn är det bara små
stenar, de älska gärna av bit marmor. Som det
funnits utbyggri i försvamlingen har det varit
lätt att få ordnat med gravvård. G. A. Hinderöth

97/

ACC. N:R M.11076:28.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stenhuggeri grundat 1898 har varit mycket
berömt så länge han själv förestod det han var konst-
när på sitt område och hade studerat yrket både i
Sverige och Amerika, en son har nu stenhuggeri i Båstad.
En av äldsta gravvårdarna står på Vårda Kyrkans kyrko-
gård rest 1893 för min morfars far. Stenen har blivit
renoverad nu hos Linderoths och är mycket vackert,
Stenen är av röd sandsten med svarta bokstäver
På Kyrkans kyrkogård finns inga sådana gamla grav-
vårdar, de som funnits blevo väl förstörda vid kyr-
kostyggelsen. De ha funnit gravvårdar på gamla gårdar
när där resten, en funno de i grunden till ett svin-
hus, den var alldeles hel och inskriptionen läsbar så
de kunde uträkna vem i släkten det var. Stenen
den var av röd sandsten, det finns ett par på Kyrkans
kyrkogård av samma sorts sten omhuggna med
andra namn uti. På Kyrkans kyrkogård står en gård
med en medalj av brons inhuggen i stenen.

För har det funnits flera krossar gjutjärn båd på
Koups och Kåtra Karups kyrkogård. Men de äro bort-
tagna nu, sedan namnen äro oläsliga är det väl
ingen som vet vem de tillhöra, de boro nog från
mitten av 800 talet. Här är ingen bestämmelse
hurudana gravvårdarna skola se ut, men fackmän-
nen ge råd och naturligtvis blir det ju det moderna.
Korsar och bibelord är ju efter oss smak, värt att säga
vilka som äro mest brukliga, det är ju oftast endast kända
så länge det fins gravvård, får den stå kvar, och graven
blir inte uppgrävd även om den inte vårdas.

Gravsmyckning Efter 1 a 2 månader efter begravningen
brukar vissa kransar och blommor sättas bort och
gravkullen göras mindre, är där gravkulle brukar
där planteras något på den, grönt eller blommor.
När man började pryda gravarna med blommor kan
jag inte säga, ty det har brukats så länge jag minns,
äminstone om sommaren, tid högtiderna, eller de

29/

ACC. N:R M. 11076:30.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

avlidnas födelsedag eller annan bemärkelsedag
sätter gärna blommor på graven om man kan. Som
ordinari gravsmekningsdag anses Alla Helgons dag
bara, även "Mikaeli dag" anses som gravsmeknings-
dag. Numera ser man sällan några pärlkransar
eller andra kransar av konstgjorda blommor. Men
när de fannos kunde man få köpa dem i vilken
lanthandelsbutik som helst, eller där de försålde
likkistor, likklädselar o.d.l. i min barndom var det
inte vanligt med kransar av levande blommor, då
fanns det konstgjorda blommor av barast kaffier,
och de kunde till och med vara ganska vackra med lager
blad och kaller, billiga bör de ju inte håller 5 kr
för en krans var inte ovanligt, det var inte lite i den
tiden. Så tog de hem och hängdes hemma på bäggarna
under vintermånaderna, jag har sett hem där dylika
kransar hängt ett par år efter begravningen. Nu
binda ju trägårdsmästarna kransar av mossa och

Konstgjorda blommor som försäljas till halsgarna.
Det finns en grav på Torekovs kyrkogård som varje
jul smyckas med julgran med brinnande ljus de
äro ju elektriska. Som ägarens villa ligger nära
kyrkomuren kunna ljusen skötas innifrån villan.
Om de sist julen har det också funnits brinnande
ljus på gravar på Båstad kyrkogård, det är väl bakt
teri till dem.

Eldbegängelse Det är ju inte många som undergått
begängelse, men några stycken. Första urnan som
nedsattes på Roufs kyrkogård, bar nog ingenior
Thulin från Stockholm, han hade undergått eldbe-
gängelse i Stockholm och urnan fördes hit båd
aan och hans fru äro infödda Roufs barn och deras
släktingar äro bosatta här. Det är omkring 15 år sedan.
Nu i vinter har en annan urna blivit gravsatt
här, en dansk Amerikanare, hans fru är begravd
här och han har en son bosatt här.

31/

Vi ha nu ett Bårhus eller Gravkapell, ty det är
det inoigh till nu förra Sälla Helgonadag. På kyrkora
dets initiativ med kyrkoherden i spetsen, det bar
bäl egentligen som bar den mest verksamme.

Och har kommet en del donationer till Hous kyrka
och allmänheten har länge talat om önskvärden att
ett bårhus. Det sker ju många dödsfall på sjukhus
och även på smitt dätt har det kommit lik hem,
de ha då fått bli stående på likregner i garaget
till jordfästningen. I gravkapellet är altare på
det ett par bakra ljusstakar, gamla, äkta Silver,
skänkta av den ene kyrkoherdens maka fru
Gerda Sjöberg. Över altaret ett kors. Jordfästning
kan försiggå i gravkapellet om så önskas.

De anhöriga följa bäl med till kapellet när liket
bisättes. Där läses då en bön eller sjunges en
psalm, är kyrkoherden ombedd att närvara
gör han det gärna.

Skajning Vid begravningstillfälle brukar alla
hus som ligga utmed vägen där likföljet ska
passera, strö grönt på vägen utanför sin egen
utfartsväg, helst av finkacker eller det håller
sig vackert längre. På Borgarhusets tomt ströddes
över hela gården och ut till utfärdsvägen.

Det är gammal sed, hedersbetsning mot den
döde, och birst deltagande för de sörjande.

Likasa flaggas på halv stång av dem som äga
flaggstång och flagga.

Kransar och minnestablor Kransar har det ansetts
allt jag minns varit inte i det omfång som numera.
Vär det enbändes förning, var det inte många kransar.
I min tid har det inte varit annan förning än kakor,
riskakor stora sockerkakor bakade av 2 tior ägg, och
äggost, mandelkransar sandbukelser m. fl. hem-
bakta goda kakor, bagarna hade en sorts kakor kalla-
de kronkakor, de voro böjda över en form, glaserade

med vitt och riktiga på med svart kammet o d l.
 de smaka helth enkelt ingenting inte sött ens.
 De ha ersatts med begravningskonfekt vilket ännu
 förekommer ibland. Konfekt fanns det redan 1880-talet
 på sina ställen för barn och ungdom tillverkades
 minneskransar, insatta inom glas och ram, samt även
 målade tavlor till minne. Hufvudstadsförening
 äger två stycken dylika en av varje sort. Tavlorna
 målade av en almogomålare från Halland har jag
 kommit öfver och köpt på en auktion för par kronor,
 på grund av att folket inte förstod dess värde.
 Minneskransar fins eller har funnits i många hem
 såvida de inte äro förbörda. De som ha äga dem
 förstå nog ett värdesätta dem. Det fanns en person
 i Båstad som klippte ut blommor och ~~blommor~~ ^{blommor}
 av svart papper och klödade ihop till en krans
 men bad hon bette och jag inte, det är ju löjligt en

Sorgdräkt Men och kvinnornas sorgdräkt bestod av ett stort vitt förkläde så långt att räck till 3 dm. från kjolkanten på deras svarta klänningar, så huvudet ett stort vitt kläde med bred slät fall runt i kring, klädet skulle vara så stort att det kunde läggas ett brett slag på det innan det knöts. Det var förigst deras högtidsdräkt när de gingo till kyrkan, högtidsdagarna, eller de skulle gå till affärerna. Senare lade en yngre generation fört bort klädet och hade i stället ett svart kläde av ylle eller siden, med brett sorgkrepp på en tid användes vitt förkläde, men det lades också bort. Sorghatt med slöja användes på 90-talet och kanske innan, det minns jag inte. Mannens sorgdräkt markerades endast av att deras höga hattar var klädda med sorgkrepp eller annat svart band. Senare börjades med svart om väster om.